

litares illas expeditiones peculiari ope seu contributa in expensas necessarias pecuniae summa iuvarent. Quod quidem indultum nonnullis additis, seu declaratis saepius a Romanis deinceps Pontificibus Praedecessoribus Nostris atque semel atque iterum per Nos prorogatum fuit, nulla licet urgente contra infideles praelandi necessitate, eo tamen consilio, ut eleemosynae ex concessionibus in Indulto comprehensis collectae ad pios usus erogarentur. „ (Cfr. *Expositio Bullae Sanctae Crucis*, auctore D. D. Michaele Sanchez, Matriti 1875, in qua haec Bulla per integrum legi potest, pag. 423 et sqq.).

Bulla haec conceditur non solum favore regni Hispaniarum ¹⁾ sed etiam regni Lusitani, plurium

¹⁾ Si quis ampliorem notitiam de *Bulla Crucis Hispanae* desiderat, consulere potest ex antiquioribus — Trullenbach *Expositio Bullae Crucis*; ex recentioribus — *Expositio Bullae Sanctae Crucis*, auctore D. D. Michaele Sanchez presbitero, Matriti apud la Riva, via vulgo de les Huertas 58, 1875; — *Tractatus de Bulla Sanctae Crucis*, Appendix ad *Compendium Theol. moralis*, auctore Gury S. I., nova editio Hispana, Barcinone apud viduam et filios S. Subirana, via dicta Puerta Ferrisa 16, 1867; — *Compendium Theol. moralis*, a Raymundo Alsina Theol. moralis in Seminario Coelsonensi professore.... editio quarta.... Barcinone 1888 tom. II. pag. 229 et sqq.; et pro historia huius Bullae — *Coleccion de Bulas, Breves y otros documentos relativos a la Iglesia de America y Filipinas* dispuesta, anotada *ilustrada* por el P. Francisco Javier Hernaez de la Compagnie de Jesus, Bruselas imprenta de Alfredo Vromant 1879, tom. I. cuarta parte, sección primera de la *Bula de la Santa Cruzada*: pro Bulla Lusitana, ex antiquioribus consuli potest — R. P. Ludovici Nogueira Lusitani S. I. theologi, *Expositio Bullae Crucis Lusitaniae concessae.... Coloniae Agrippin.* MDCLXXXI in qua legitur per extensem Bulla concessa a Gregorio XIV.

Rerum publicarum Americae Meridionalis etc., atque datur ad tempus aliquod limitatum, quo elapso ordinarie prorogatur ad aliud annorum spatium.

Exsecutio huius Bullae demandatur alicui generali Commissario, qui pro Hispania est Archiepiscopus Toletanus.

Quamvis Bulla una sit, tamen Commissarii facultas fit eam dividendi in plures Bullas seu melius Summaria, quae generatim quatuor sunt et appellantur, Bulla *Vivorum*, Bulla *Defunctorum*, Bulla *Lacticiniorum*, Bulla *Compositionis*.

His modo addenda est Bulla *Carnis* seu Indultum quadragesimale, quae licet originem ducat ex alio documento distincto a Bulla Crucis, attamen exsecutio mandatur eodem modo ac Bulla Crucis.

Haec autem Summaria conceduntur valitura spatio unius anni, computando a die publicationis Bullae in loco ubi Bulla seu Summarium sumitur ita ut eo expirato necesse est aliud Summarium sumere, ut quis possit continuare frui privilegiis in iisdem contentis.

Conditiones ad fruendum privilegiis Bullae sunt sequentes:

1. ut quis *subditus* sit illius status, favore cuius Bulla concessa est, vel etiam non subditus, dummodo ad eum statum *divertat* quacumque ex causa;
2. ut *eleemosynam* a Commissario generali taxata sponte eroget;
3. ut Summarium ab eodem *sumat* et acceptet.

QUESTIO fit an necessarium sit scribere proprium nomen in Summario, et ipsum conservare, ita ut amittantur privilegia, si Summarium amittatur. Pro-

babilior sententia negat; sed bene notat Auctor *Tractatus de Bulla Cruciatæ* (Appendix ad *Compendium Theol. moralis*, auctore P. S. Gury S. I. nova editio Hispana, Barcinone 1867, tom. 2. pag. 809): “ Consultius et tutius esse nomen recipientis in Bulla inscribere, eo vel maxime ut si quis in articulo mortis constiutus sensibus subito destituatur, per nomen proprium in ea inscriptum constet habere Bullam, vi cuius absolvatur.... et in loco sacro tempore interdicti sepeliri possit. ”

Hac praemissa brevi de Bulla Cruciatæ expositione, omissis reliquis privilegiis ac facultatibus, quae ad scopum nostrum non faciunt, aliquid breviter dicemus de indulgentiis per eamdem concessis, nec non de conditionibus ad earumdem lucrationem necessariis.

§ 2. *De Indulgentiis.*

Cum Bulla Cruciatæ pro Hispania sit velut exemplar Bullarum quae aliis nationibus concessae sunt; hinc loquimur solum de indulgentiis, quae ibi continentur, quaeque sequentes sunt.

I. “ Ac primum quidem iisdem Christifidelibus omnibus et singulis, qui vere poenitentes peccata sua infra praedictum annum confessi fuerint, et Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum devote susperint, aut si non valeant haec Sacraenta suscipere, id saltem corde contrito desiderent, plenariam omnium et singulorum peccatorum indulgentiam et remissionem, quae proficiscentibus ad recuperationem Terræ Sanctæ concedi consueverat, quaeque in anno Iubilæi concedi solita est, tribuimus et elargimur;

eos tamen, qui peccata sua confiteri non possunt, etsi id contrito corde desiderent, supradicta plenaria indulgentia tum solum frui posse statuimus si alias intra praescriptum cuique fideli ab Ecclesia tempus confessi sint, neque in huius Nostræ concessionis confidentia praeceptum illud adimplere neglexerint. Item eadem indulgentia suffragabitur per modum suffragii etiam animabus defunctorum pro quibus Christifideles eleemosynam de bonis suis ab Archiepiscopo Toletano taxandam, et in supradictos pios usus erogandam contulerint. ”

II. “ Item iisdem Christifidelibus dicto anno durante quoties extra dies ieunio consecratos voluntarie ieunaverint, aut a ieunio legitime impediti pium aliquod opus sibi a Parocho vel Confessario praescribendum peregerint, et pro exaltatione Sanctæ Matris Ecclesiae, haeresum extirpatione, propagatione catholicae fidei, ac pace et concordia christianorum principum pias Deo preces obtulerint, quindecim annos et totidem quadragenias indulgentiae et remissionis, dummodo saltem contriti sint, misericorditer in Domino tribuimus, eosdemque participatione ¹⁾ donamus orationum, eleemosynarum aliarumque piorum operum, quae ipso illo die, quo ieunaverint, in tota militante Ecclesia peragantur. ”

III. “ Praeterea Christifidelibus ipsis dicto anno

¹⁾ Haec *participatio*, ut patet, non est concessio alicuius indulgentiae non enim fit per absolutionem sed per simplicem solutionem et ad modum suffragii. Comparari ea potest participationibus piorum operum, quae peraguntur a religiosis favore suorum benefactorum, cum hac tamen distinctione quod superior religiosus eam participationem

durante, in singulis diebus stationum almae Urbis nostrae quinque Ecclesias seu altaria, aut in illorum defectum quinques unum et idem altare, monialibus vero cuiusvis Ordinis et Instituti regularis, ac mulieribus et pueris in quibusvis monasteriis seu conservatoriis degentibus, si forte Ecclesias non habuerint, capellas ab ecclesiasticis viris eorum legitimis superioribus designandas, respective devote visitantibus, et in eis pias ad Deum preces ad predictos fines effundentibus, omnes et singulas indulgentias, et peccatorum remissiones, ac poenitentiarum relaxationes aliis Ecclesiis tam intra quam extra moenia predictae Urbis, ad quas dictae stationes fixae existunt, concessas, eadem anctoritate Apostolica misericorditer in Domino concedimus. Imo in diebus etiam in quibus pro stationibus Urbis partialis tantum indulgentia data est, concedimus ut memorati Christifideles, qui sacramentali confessione expiati et Sanctissimo Eucharistiae Sacramento refecti, supradictam visitationem peregerint, plenariam indulgentiam lucrari valeant, atque ut in Dominica Septuagesimae, in feria tertia post Dominicam primam Quadragesimae, in sabbato post Dominicam secundam, in Dominicis tertia et quarta, et feria sexta, et sabbato post Dominicam Passionis, in feria quarta post Pascham Resurrectionis, et in feria quinta et

facere nequeat sine intentione illius cuius satisfactio applicatur (Suarez, *in 3. p. S. Thomasa disp. LVI, q. v. n. 12*): e contra R. P. potest admittere ad participationem omnium operum quae in christianitate peraguntur, insciis operantibus, dummodo ab his non fuerint ex propria intentione applicata.

sabbato post Pentecosten, plenariam ipsam indulgentiam pro animabus in Purgatorio detentis per modum suffragii applicare possint. „

§ 3. *De conditionibus.*

Ex dictis, indulgentiae Bullae Crucitiae ad triplicem classem reduci possunt: 1. ad indulgentiam plenariam;

2. ad indulgentias quindecim annorum et totidem quadragenarum;

3. ad indulgentias stationales.

Iamvero conditions ad lucrationem harum indulgentiarum aliae *generales* sunt omnibus indulgentiis, aliae vero *speciales* indulgentiis huius Bullae; quae quidem et ipsae sunt vel *communes* etiam aliis Bullae privilegiis, vel *propriae* tantum indulgentiarum. Cum de conditionibus generalibus loquuti simus in parte prima pag. 38 et sqq. et de communibus in § antecedenti pag. 117, restat ut loquamur de *propriis*. Atqui 1º pro indulgentia plenaria sub n. 1. requiritur *confessio et communio*; tamen nonnisi conditio-
nate, ita ut si quis in impossibilitate sit haec opera praestandi, possit hanc indulgentiam lucrari etiam sine iisdem, dummodo corde sit contritus. Haec autem indulgentia plenaria vi Bullae, quam quis sumpserit, nonnisi unica vice lucrari potest.

2º Pro indulgentia partiali, quae continetur sub n. II. requiritur *ieiunium et preces* iuxta fines consuetos. Quoad preces vid. sup. pag. 62; quoad ieiunium necesse est, ex verbis ipsius Bullae, ieiunare “extra dies ieiunio consecratos. „ Quod si quis ieiunare impeditus sit, facultas fit Parochi vel Confes-

sario commutandi ieunium in aliud pium opus. Haec indulgentia acquiri potest plures, scilicet toties quoties opera praescripta iterantur.

3º Tandem aliquid dicendum superest de indulgentiis stationibus, quae continentur sub num. III. Quaenam sint indulgentiae *stationales* et quibus diebus lucrari possunt videbimus infra, ubi *de indulgentiis stationum*. Advertendum tamen est quod vi huius Bullae, "in diebus etiam, in quibus pro stationibus Urbis partialis tantum indulgentia data est, conceditur indulgentia plenaria.

Quoad *conditiones* tam pro indulgentiis partialibus quam pro plenariis requiritur *a) visitatio* quinque Ecclesiarum seu altarium, et in illorum defectu *visitatio* quinques repetita unius eiusdemque altaris. Nomine Ecclesiae veniunt etiam Oratoria publica, non vero privata, neque etiam publica, ad quae tamen christiana plebs publice non solet accedere, vid. sup. pag. 69. Exceptio fit ab ipsa Bulla favore Monialium etc. quae si Ecclesias forte non habuerint, cappellas ab eorum legitimis Superioribus designandas visitare poterint. Quomodo autem *visitatio* sive Ecclesiae sive altaris fieri debet vid. sup. pag. 67 et sqq.; *b) preces* ad consuetos fines. Quomodo *oratio* et quidem ad consuetos fines peragi debeat vid. sup. pag. 65; *c) si vero agatur de lucranda indulgentia plenaria* requiritur insuper *confessio et communio*. Variae normae pro confessione et communione legi possunt supra pag. 56 et sqq.

Tandem quoad indulgentias applicabiles defunctis sive vi *Bullae defunctorum* sive vi *Bullae vivorum* requiritur *a) intentio* eas applicandi, quae

intentio ut patet habetur eo ipso quod quis Bullam pro defuncto sumit; *b) status gratiae*¹⁾ saltem iuxta aliquorum DD. sententiam, vid. sup. pag. 40; *c) adimplatio conditionum*, si quae praescriptae sint.

¹⁾ Relate ad hanc sententiam, quam et nos sequimur (vid. pag. 40), prae oculis habenda sunt quae habet Guerra (*Tesoro delle Indulgenze*, pag. 146).

Conseguentemente la opinione negativa, quod scilicet requiritur status gratiae, come più sicura in pratica, dee raccomandarsi ai fedeli, inculcando loro che le offerte hanno da recarsi con mani pure; e mal si conviene la parte d' intercessore a chi è in disgrazia di Dio, e meritevole di eterne pene. Per altro, come bene avverte il chiarissimo P. Ballerini nelle sue annotazioni al P. Gury (vol. 2º, append. sulle Indulgenze), non si dee con troppo ardore sostenere questa sentenza, perchè si potrebbe ottenere il non buon effetto che alcuni cessassero dal pregare pe' loro morti; e non sarebbe ciò buona cosa, nè pe' vivi che, quantunque peccatori, possono ricavare molto vantaggio dal pregare, nè pe' morti i quali probabilmente possono essere aiutati dalle indulgenze da quelli per loro lucrate. E valga per ciò questo esempio. Nelle famiglie de' contadini, in molte delle quali pur troppo vi sono alcuni che stanno gran tempo in istato di colpa mortale, vi è il costume di recitar la sera il Rosario pe' loro morti. Se s'insegna ad essi assolutamente che le indulgenze del S. Rosario, detto da chi è in peccato mortale, non giovano alle anime del purgatorio; è cosa facilissima che, forse già svogliati di pregare, s'inducano a lasciare la recita del Rosario. E di qui non solo il danno probabile dei loro morti, ma il danno grave e certissimo de' vivi, a cui il pregare gioverà assai, principalmente per farli uscire dallo stato di colpa, e a ottener loro una morte cristiana e in grazia del Signore. E questo abbiamo voluto notare anche perchè avviene non rare volte, che per l'impegno a voler l'ottimo, si perde il bene, e lasciasi aprire la porta al male, che una volta entrato non esce più.

Art. VI.

DE ALIQUOT ALIIS INDULGENTIIS.

§ 1. *Indulgentiae pro primo Sacro.*

1. Indulgentia *plenaria Sacerdoti* die quo *primam missam* celebraverit, dummodo confessus visitaverit aliquam publicam Ecclesiam seu Oratorium, ibique aliquo temporis spatio ad mentem Summi Pontificis oraverit.

2. Indulgentia *plenaria* sub ordinariis conditionibus, *consanguineis* (usque ad *tertium gradum inclusive*) Neosacerdotis, qui devote *primaे eiusdem Missae* adstiterint.

3. Indulgentia *septem annorum totidemque quadragenarum omnibus fidelibus* qui corde saltem contrito eidem *primaे Missae* adstiterint piasque preces ad mentem *Sanctitatis Suae* effuderint. (*Raccolta*, pag. 518 et 574).

§ 2. *Indulgentiae pro christiana catechesi.*

1. Indulgentia *septem annorum magistris* qui diebus *festivis* ducunt discipulos ad catechismum, eosque christianam catechesim docent.

2. Indulgentia *centum dierum magistris* qui diebus *ferialibus* catechismum explicant in suis scholis.

3. Indulgentia *centum dierum patribus matribusque familias* quoties in suis domibus filios et domesticos catechizaverint.

4. Indulgentia *centum dierum Christifidelibus* qui

per semihoram catechismo addiscendo operam derint, et illum alios edocuerint.

5. Indulgentia *septem annorum totidemque quadragenarum omnibus adultis* quoties sacramentaliter confessi et S. Communione refecti devote interfuerint pio exercitio catechizationis quod in ecclesiis vel oratoriis pro pueris instituitur.

6. Indulgentia *plenaria* sub ordinariis conditionibus in festis Nativitatis Domini, Paschatis et Ss. Apostolorum Petri et Pauli, omnibus *adultis* qui sedulo huic exercitio interfuerint ad doctrinam christianam vel addiscendam vel edocendam in ecclesiis et oratoriis.

7. Indulgentia *trium annorum singulis festis B. Mariae Virginis, cuiuslibet aetatis Christifidelibus* qui adunari solent in scholis vel ecclesiis ad doctrinam christianam addiscendam, dummodo dictis diebus festis confessi fuerint.

8. Indulgentia *septem annorum si sacram etiam Synaxim suscepereint* (*Raccolta*, pp. 478, 479).

§ 3. *Indulgentiae pro Angelus Domini.*

Cum mihi acciderit aliquando audire recitationem harum precum diverso modo ac a *Raccolta* praescribitur, haud inutile erit hic referre modum quo recitari debent.

v. *Angelus Domini nuntiavit Mariae, R. Et concepit de Spiritu Sancto.*

Ave Maria etc.

v. *Ecce Ancilla Domini, R. Fiat mihi secundum verbum tuum.*

Ave Maria etc.

℣. Et Verbum caro factum est, ℟. Et habitavit in nobis.

Ave Maria etc.

℣. Ora pro nobis, Sancta Dei Genitrix;

℟. Ut digni efficiamur promissionibus Christi.

OREMUS

Gratiam tuam, quae sumus Domine, mentibus nostris infunde: ut qui, Angelo nuntiante, Christi Filii tui Incarnationem cognovimus, per Passionem eius et Crucem ad resurrectionis gloriam perducamur. Per eumdem Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

—
Regina Coeli laetare, Alleluia:

Quia, quem meruisti portare, Alleluia:

Resurrexit, sicut dixit, Alleluia.

Ora pro nobis Deum, Alleluia.

℣. Gaudete et laetare, Virgo Maria, Alleluia.

℟. Quia surrexit Dominus vere, Alleluia.

OREMUS

Deus, qui per Resurrectionem Filii tui Domini nostri Iesu Christi mundum laetificare dignatus es: praesta quae sumus, ut per eius Genitricem Virginem Mariam perpetuae capiamus gaudia vitae. Per eumdem Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

1. Indulgentia plenaria semel singulis mensibus die cuiusque arbitrio eligendo.

2. Indulgentia centum dierum quolibet anni die in singulis statis temporibus acquirenda, quibus recitantur dicti versiculi et antiphona.

Conditiones aliae sunt communes ad utramque indulgentiam lucrificiendam praescriptae, aliae vero propriae.

Communes sunt: Recitare versiculos et antiph. 1º statis in die temporibus ad campanae signum;

2º *flexis genibus*, exceptis tamen diebus Sabbato de sero et Dominicis: antiphona vero *Regina Coeli* recitanda erit semper stando.

Propriae ad plenariam assequendam sunt: confessio, communio, preces ad mentem Summi Pontificis et quotidiana recitatio versiculorum et antiphonae singulis statutis horis. Si quis autem eo loci extat in quo campanae signum non datur, aut impediatur quominus illud audiat recitare poterit *Angelus Domini* vel antiphonam horis statutis: itemque, legitime impeditus dispensatur a genuflectendo. Item si quis vel memoria nequeat retinere versiculos et antiphonam, aut legere nesciat, indulgetur ut eorum loco ad acquirendas indulgentias recitare valeat quinques Salutationem angelicam. Sic etiam personae in communitate viventes, quae impedian tur ex aliquo exercitio a regulis praescripto recitare hora statuta *Angelus* etc., poterunt idem recitare statim ac exercitium expleverint (*Raccolta*, pp. 194 et sq.).

§ 4. Indulgentia pro explicatione Evangelii.

Indulgentia septem annorum totidemque quadragenerarum singulis vicibus Christifidelibus qui devote intersunt explicationi S. Evangelii, quae a Parochis in respectivis paroeciosis fit diebus Dominicis et solemnioribus anni diebus. Indulgentia vero plenaria diebus festis 1º Nativitatis D. N. Iesu Christi; 2º Epiphaniae Domini; 3º Paschatis Resurrectionis; 4º Pentecostes; 5º Ss. Apostolorum Petri et Pauli, Christifidelibus, qui assidue supramemoratae explicationi interfuerint simulque dictis diebus vere poenitentes, confessi ac S. Synaxi refecti fuerint (*Raccolta* p. 481).

§ 5. *Indulgentia pro oratione mentali.*

Indulgentia *plenaria* semel in singulis mensibus Christifidelibus qui quotidie per horae dimidium aut saltem quadrantem orationi mentali devote vacaverint dummodo vere poenitentes, confessi ac sacra Synaxi refecti aliquo temporis spatio ad mentem Summi Pontificis oraverint.

Indulgentia *septem annorum totidemque quadragenarum* singulis vicibus Christifidelibus qui publice in Ecclesiis sive alibi, vel etiam privatim modum edocuerint quo oratio mentalis facienda est, itemque iis qui hunc modum didicerint, dummodo singulis vicibus peccata confessi sacra Synaxi fuerint refecti.

Indulgentia item *plenaria* semel quolibet anno mense, die cuiusque arbitrio eligendo, iis qui assidue modum vacandi orationi mentali vel edocuerint, vel didicerint, si praefato die vere poenitentes, confessi ac sacra Synaxi fuerint refecti itemque pie oraverint ad mentem Summi Pontificis (*Raccolta*, pag. 480).

§ 6. *Indulgentia pro Ps. De profundis.*

Christifideles devote recitantes flexis genibus Psalmum *De profundis* vel orationem Dominicam et orationem Angelicam cum versiculo *Requiem aeternam* etc., ad signum campanae vel hora noctis prima, vel ante aut post primam noctis horam iuxta eu- iusque loci consuetudinem, vel etiam hora *circiter* noctis prima pro locis ubi campana minime pulsari soleat acquirunt indulgentiam 1º quotidie *centum*

dierum; 2º *plenariam* semel in anno si quotidie anno integro praefatas preces uti supra recitaverint, si mulque die eorum arbitrio eligendo vere poenitentes, confessi ac sacra Synaxi refecti, iuxta mentem Summi Pontificis oraverint (*Raccolta* pp. 456, 457).

Insuper, ex Rescripto S. Cong. Indulg. diei 3 Februarii 1888, Christifideles ter praefatum Psalmum cum versiculo *Requiem aeternam* etc. in die devote recitantes indulgentiam *quinquaginta dierum*, defunctis quoque applicabilem, qualibet vice lucrantur. (*Acta S. Sedis* vol. xx. pag. 478).

§ 7. *Indulgentia pro Signo Crucis.*

Christifideles qui corde contrito ac devoto proferentes verba “In nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti”, signo crucis se signaverint, indulgentiam, qualibet vice, *quinquaginta dierum* consequuntur; si vero idem peregerint sumentes etiam aquam benedictam indulgentiam *centum dierum*, qualibet item vice, lucrantur (*Raccolta* pp. 16, 17).

CAPUT II.

De indulgentiis realibus.

Cum quaedam *communia* sint omnibus indulgentiis realibus, quaedam vero *specialia*; hinc loquemur de iisdem 1º in *communi* et 2º in *particulari*.

Art. I.

DE INDULGENTIIS REALIBUS IN COMMUNI.

Pro *applicatione* indulgentiarum ex parte dantis, si est inferior Papa requiritur: